1ste. JAARGANG. CURACAO DEN 16H. AUGUSTUS 1884. N° 33.

AMIGOE DI CURAÇAO.

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden ƒl. 2.— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar ƒl. 10.—
Afzonderlijke nummers ƒl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels ƒl. 0,50, voor elken regel meer ƒl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, Curaçao. — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, Aruba. — Playa.
JOSÉ A. ROSA HERRERA, Bonaire. — Playa.

E Courant-aki ta sali tur Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta ƒl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan fo Curaçao, Bonaire i Aruba ƒl 10.— pa aña.
Un number só ƒl. 0,25.
Un anuncio di 1 te 7 regel, ƒl 0,50, cada regel mas ƒl. 0,07½.

GEWAPENDE NATIËN.

II.

(Slot.)

Nu een oorlog voortaan niets anders meer kan wezen dan een strijd van *volk* tegen *volk*, met het doel om elkander te verdelgen, zullen er in de toekomst niet langer legers van duizend-en tienduizendtallen, maar volken met millioenen soldaten tegen elkander optreden.

Het tweede werk, dat van den Franschen Kolonel Hennebert, heet *l'Europe sous les armes*, ook daar gaan wij enkele opgaven aan ontleenen.

Het boek van Hennebert bevat niet gelijk dat van Von der Goltz hoofdzakelijk bespiegelingen, maar bijna uitsluitend cijfers,— cijfers echter van groote, van indrukwekkende welsprekendheid. De Fransche krijgskundige geeft een overzicht van hetgeen de verschillende Staten van Europa de laatste jaren voor hun krijgswezen gedaan hebben, en berekent daarbij hoe groot de kapitalen zijn, die daaraan ten koste werden gelegd.

Allereerst: hoe groot is de legersterkte in de verschillende landen? Duitschland roept in oorlogstijd *zes millioen* man onder de wapenen, Rusland *dertien millioen*. Natuurlijk behooren hiertoe een groot aantal *non-valeurs*, voorts ook ongeoefende manschappen, en, wat Rusland betreft, een overgroote menigte ongeregelde troepen. Rekent men deze allen van het bruto-cijfer af, dan kan Duitschland in zeer korten tijd aan zijn grenzen stellen een leger van 3,860,000 uitmuntend uitgeruste en geoefende soldaten: Frankrijk bijna evenveel; Rusland 2,500,000; Oostenrijk-Hongarije 1,265,000; Italië 2,570,000.

Voor al deze millioenen moeten natuurlijk in vredestijd wapenen, equipement-stukken en kleederen in voorraad zijn, die als renteloos kapitaal in de reusachtige oorlogsmagazijnen liggen opgestapeld.

Niet minder ontzettend zijn de offers, die gebracht moeten worden voor hetgeen men noemt de doode strijdkrachten. Nederland weet er van meê te spreken!

Nog altijd duurt de strijd voort tusschen de pantserplaten en het geschut. Elke nieuwe uitvinding, of wèl van sterker bepantsering of ook van zwaarder geschut, waardoor de vroegere bepantsering nutteloos werd, brengt de noodzakelijkheid mede, in het eerste geval om wederom nog geweldiger en nog duurder geschut te doen vervaardigen, in het tweede geval, om de verdedigingsmiddelen nog hechter en nog kolossaler te maken.

Ook op onze Nederlandsche Begrootingen hebben kanonnen geprijkt (!), die een paar tonnen gouds per stuk kosten, buiten en behalve de draaiende ijzeren koepels, waaronder zij behooren geplaatst te worden enz. enz. Niet langer de schepen,— indien men de naam van *Schip* voor de wanstaltige zeemonsters behouden wil, waarvan de moderne oorlog gebruik maakt.—maar ook geheele forten moeten tegenwoordig met muren van ijzer, ter dikte van verscheiden decimeters, bekleed worden. Behaalde tot nog toe het kanon van het reusachtige pantserschip *Duilio* den prijs met zijn gewicht van 100,000 kilo ijzer, Engeland heeft zich thans in het bezit gesteld van een kanon, dat de dubbele zwaarte heeft en geladen wordt met projectielen van 3000 kilogram, welke ijzeren platen doorboren van 90 centimeter dikte. Onafgebroken en met zenuwachtigen spoed werkt men in de geschutgieterijen en arsenalen voort. De fabriek van Krupp, te Essen, die voor verschillende staten arbeidt, levert dagelijks zestig veldstukken en twee kanonnen af van het zwaarste kaliber. In de arsenalen van Woolwich vervaardigt men sinds geruimen tijd, ongerekend het zwaar geschut, één veldbatterij per dag.

Nu spraken wij nog niet eens van den eigenlijk gezegden vestingbouw.

Duitschland alleen legde gedurende de laatste jaren ten koste in millioenen franken: aan de versterking van Wilhelmshaven 38, aan die van Bremen en de monden van de Wezer 20, aan die van Hamburg en de monden van de Elbe 17 millioen.

De versterking van Mentz, Maagdenburg en Ingolstadt verslond 57 millioen; Keulen met het daarbij aangelegde geretrancheerde kamp 31; Ulm, Spandau, Künstrin, Posen, Thorn en Koningsberg 113 millioen.

Alles te zamen sinds 1872 een half milliard.

Ook de kleinere Staten hebben de beweging moeten volgen.

Wat Nederland in de laatste jaren aan zijn vestingen heeft ten koste gelegd, wordt door den Franschen schrijver op 65 millioen franken geraamd, een cijfer, dat eer te laag dan te hoog moet genoemd worden.

Met meer juistheid dan wij dit van Fransche bladen en van Fransche schrijvers gewoon zijn, wordt de aard van ons inundatie-stelsel geschetst. Een streek, verscheiden mijlen breed, wordt voor de liniën in een watervlakte herschapen, en ondoorwaadbaar voor paarden en menschen, maar ook, wegens de geringe hoogte van het water, volstrekt onbevaarbaar gemaakt. Slechts de groote wegen en eenige smalle accessen blijven droog, maar worden allen bestreken door het vuur der talrijke forten en versterkingen, welke bij al de millioenen, welke zij reeds verslonden hebben, in de toekomst nog altijd nieuwe millioenen voor verbetering, bewapening enz. blijven kosten.

Immers de wetenschap, ook de wetenschap der vernieling, heeft tot heden niet stilgestaan; niets doet voorzien, dat ook thans het hoogste punt bereikt is.

Men mag zich afvragen: waar dit alles heen moet? En weinig bemoedigend voorzeker luidt het antwoord:

De kleine volken kunnen op den duur de mededinging niet volhouden. Wanneer schepen en vernielingswerktuigen millioenen gaan kosten, dan zullen na eenigen tijd alleen groote volken zich een oorlogsvloot kunnen verschaffen. De kleine volken zijn dan van zelf ontwapend en blijven overgelaten aan de willekeur der grootere.

Ook voor deze breekt eens het oogenblik aan, waarop de financieële uitputting der natie het voortzetten van den wedstrijd onmogelijk maakt. Dit is *le moment physiologique* waarop reeds door meerdere militaire schrijvers gewezen is, het oogenblik, waarop een vernielingsoorlog onvermijdelijk is geworden en als geweldig „natuurverschijnsel" moet optreden. Ziet een van twee naijverige mogendheden niet langer kans om, wat verbetering en uitbreiding zijner krijgstoerustingen betreft, met de andere op gelijke hoogte te blijven, dan bestaat nog slechts één kans, om aan een latere volledige nederlaag te ontsnappen: namelijk de onmiddellijke oorlogsverklaring. Gelukt het daardoor de macht van den tegenstander te breken, zijn leger en vestingen te vernielen, zijn land doodarm te maken en hem zijn beste verweermiddelen te ontnemen, dan heeft zich voor eenigen tijd weder de electriciteit ontladen, en de overwinnende natie kan vrij adem scheppen.

Het spreekt echter van zelf, dat om daartoe te komen, de oorlog een vernielingsoorlog moet zijn. Veel Duitschers maken het de staatkunde van Von Bismarck tot verwijt, dit in 1871 niet helder te hebben ingezien, en daardoor, bij het sluiten van den vrede, Frankrijk veel te veel te hebben gespaard.— Bij een volgenden oorlog, men kan zich er van verzekerd houden, zal dezelfde fout niet meer begaan worden.

Het valt niet gemakkelijk een middel te ontdekken, waardoor Europa eenige kans zou hebben, deze vreeselijke toekomst te ontgaan.

Van de politiek valt weinig te verwachten. Van vredebonden nog minder.—Het beginsel van *recht* is meer en meer uit het staatsleven verdrongen; de aanbidding der ruwe kracht, der macht van het feit, van het *geweld* met andere woorden, is meer en meer toegenomen.

De Voorzienigheid bezit ten allen tijde middelen, die de kracht van het menschelijk brein te boven gaan; maar wat, indien Zij niet tusschen beide treedt, en de zoogenaamd beschaafde wereld aan de gevolgen van eigen boosheid blijft overgelaten? Wat, indien bij den oorlog tusschen volk en volk zich tevens mocht voegen een strijd tusschen verschillende klassen der geheele maatschappij;—indien de wetenschap er eenmaal in slaagde, de krachten van dynamiet en electriciteit aan te wenden bij werktuigen van ver-

woesting, waarbij het geschut, zooals wij het thans kennen, een onschuldig wapen mag heeten? — De tegenwoordige torpedos, hoe onvolkomen ook, bewijzen, dat het —niet onmogelijk— dien weg op gaat.

Slechts met diepe bekommernis kan men, bij overweging van dit alles, de toekomst der menschheid tegemoet zien.

De volkomen heidensche beschaving, wetenschap en verlichting, welke men de laatste honderd jaren meer dan vroeger gehuldigd heeft, beginnen vruchten te dragen.

Laten wij ten minste hopen, dat de aard dier vruchten, velen, die ter goeder trouw zijn, omtrent den aard van den boom moge inlichten!

CONSECUENCIA POLITICA DI MORTO DI PRINS ALEXANDER.

Hopi Hoelandes tabata sinti semper un un spantoe den nan coerazon, ora algun bez nan tabata tende papia di Alemania su "politica di conquista" (su manera di trata pa un of otro tera koe ta rond di dié bira su propiedad), i koe tempran of laat nan Hoelanda stimar lo cai aden. Particularmente nan tabata scucha coe atencion jeen di miedoe n'e palabranan di pers stranjero na ocasion di morto di Prins Alexander.

The Globe a profetiza lo ké ta sigi, koe ta basta pa hinca miedoe di mas grandi den coerazon di un Hoelandes: "E cuestion di sigimentoe riba Trono pronto lo "doena Alemania un pretest pa haci su "dominio hopi mas grandi langs di costa "di Noordzee. Hende no tien noode di "duda, koe na Berlin nan tini masjá "grandi deseo di mira bandera imperial "boela riba un vloot poderoso na boca "di rioe Maas. E prestigio i poder koe "Alemania lo haja si é bira donjo di Hoe-"landa i su magnífico colonianan, na wo-"wo di nacion Aleman lo bal sacrificio "muchoe mas grandi koe es, koe nan a ha-"ci na tem di Elzas i Lotharingia."

Naturalmente courant Francesnan ta coembini henteramente coe e Ingles-ai den kiko ta toca na pretension politica di Alemania. Di prome *Journal des Débats* ta bisa "coe "Prins, meescos koe su mama i su roeman "homber, tabata stima Francia coe pasion." *Rappel* ta pronostica "complicacion (broelamentoe) koe lo por tini, pa motiboe di sigimentoe riba trono di un prins Aleman riba un tera, koe Alemania hopi tem caba tabatien masjá gustoe di dié."

Sí, *Télégraphe* ta sigura, "koe Alemania ta loer riba e nacion chikitoe di Hoelanda"; i no ta duda koe l'é ta un boca duci. E rioe grandi Aleman, koe jama Rijn, no ta Aleman na su boca, (na camina é ta bacia den laman); i ademas Hoelanda tini hopi colonia magnífico. Sin embargo—e mees courant-aí ta bisa—ta di spera, koe e deseo-ai lo no ta cumplí, pasobra di aí lo resulta un peliger no chikitoe pa henter Europa: pa Inglatera i Francia, i pa Belgia no menos."

Times tabata jama "e noticia alarmantenan-aí pa Hoelanda *nacmerri di porvenir*. Hoelanda por percura p'é mees masjá bon." E courant Alemannan tambe a toema e Francesnan duroe na man. Asina *Köln Zeitung* tabata bisa: "Koe Prinses Willel-"mina, di cuater anja bieuw, lo por bin "moeri sin casa of sin haja ningun jioe, "i koe segun constitucion nan por jama "un prins Aleman pa subi trono di Hoe-"landa, ta sin duda un guruguroe den "wowo di Francia......................

"Muar toch binimentoe riba trono di un "Prins Aleman ta cos basta aleuw ainda; "pasobra e Princesa chikitoe Wilhelmina "no solamente ta biba ainda, maar tam-"bé, segun noticia, é no ta sinti ningun "inclinacion di bai foi mundoe asina ligé."..

"E interés asina grandi, koe Frances-"nan ta moenstra den un cos, koe no ta "toca nan, tien su parti razonabel, si "hende corda n'e succesonan koe a causa "gera di 1870. "*Ora hende busca di* "*pone discordia di un manera loco i sin* "*motiboe, ta socedé masjá bes, koe e bus-*"*cadó di gera mees ta coho-su fruta zier.*"

Nos meste ta gradicidoe na *Pall Mall Gazette*, koe su palabra di consuelonan ta saca nos henteramente foi di e miedoe di ambicion di nos bicinja

"Morto di Prins van Oranje, asina é ta "papia, sigur ta un cos grandi den politi-"ca, maar di ningun modo coe bista riba "intencion, koe tal bez Alemania tien. "Henter historia di últimoe 20 anja ta "moenstra, koe Von Bismarck no a haci "nunca un política di conquista pa su mees "gustoe; su doel tabata semper di *conso-*"*lidacion* di imperio Aleman, es decir, haci "Alemania bira ún nacion só, henter i "grandi, i no di hacéle *bira mas grandi*. "i asina el a sigi semper e movimientoe "nacional irresistibel, koe a causa anexa-"cion di Sleeswijk-Holstein i Elzas-Lota-"ringia; maar di e movimientoe-ai no ta "existi ni huma awé mas. Na otro oca-"sion e Cancelier tabata dicidi contra toer "banchamentoe di limete di su pátria."

Tal palabra meste trece calmoe i sociegoe den coerazon di esnan mees, koe tien mas miedoe. Toch lo nos haci bon di no laga nan hiba nos na un otro stremoe—na oenda *Daily Telegraph* lo por hiba nos coe su alabanza i gabamentoe, koe é ta haci na puebel Hoelandes coe e palabranan-aki: "Na *Kaap* hende a mira kiko Hoe-"landesnan ta, ora ta cuestion di indepen-"dencia. Esai lo no ta menos, si Bismarck "haci locura di pretende un anexacion. "Koe Hoelanda ta goberna riba 26 milioen, "no ta un casualidad, sino ta obra di su "balor, juicio, constancia, tacto, forza fí-"sica i moral; esainan ta propiedad koe "meste haci nan respeta Hoelanda, koe, "den nan, é ta para despues di Inglatera."

Discrecion no ta permiti nos di scucha mucho largo na cantica di alabanza. Nos conoce awor basta caba opinion di *Pers Stranjeroe* riba consecuencia, koe morto di nos Prins Alexander stimar lo por tien pa nos Patria i su Colonianan. Toch, pa caba, nos kié doena nos lectorinan pleizi di leza kiko *Daily News* ta papia riba Su Alteza Real nos chikitoe Princesa Willhelmina manera Reina futura di Hoelanda. E coerant ta moenstra nos e mucha chikitoe stimá-ai manera speranza di toer Hoelandes, i sosegá é ta tribi consega nos di laga toer miedoe di e banda-ai para. Pasobra "nos egempel mees,—asina e papel "ta sigura—duranti cerca di mitar siglo "caba koe la Reina Victoria ta manda, "por ta un motiboe di siguridad pa Hoe-"landa. No tien cos asina ridiculo, ma-"nera di mira talente i carácter politica "pa un cos di homber solamente. E so-"berano muhénan di hustieia por sufri un "comparacion coe homberaan. Pesai ain-"da nos no kié cai den e otro ridiculez "pa papia di superioridad, maar solamen-"te nos ta desea di sigura, koe cheas di "un gobierno bon of maloe of indiferente, "bao di homber of muhé ta casi mees "cos. Na ningun casoe sigimentoe riba "trono di Hoelanda lo bira un cuestion "Europeo. E ta i l'é keda un cuestion "di puebel Hoelandes mees; ainda mees, "si e Princesa chikitoe por tien disgracia "di moeri promé koe su tata."

Si ta asina, no tien ningun nubia di mal tempoe na horizont di Hoelanda! Hoelanda ta sterki pa motiboe di su derecho, maar é ta sterki principalmente pa poder di E., koe henter Nacion ta keda pidi semper coe fervor i sinceridad Su judanza i proteccion riba Rey i Patria.

AAN DE

„CURAÇAOSCHE COURANT."

Midden in den strijd twist men niet meer over de aanleiding en oorzaak van dien strijd, maar beproeft men alleen de kracht van de wapenen. Welnu, van het oogenblik af, dat de *Curaçaosche Courant* de Encycliek *Humanum genus* aanviel, en zij den zieltoogenden Prins Alexander te zamen met zijn Oudoom wijlen Prins Frederik als getuigen opriep, om de eer en glorie aan de Vrijmetselarij terug te geven, welke Paus Leo XIII door die Encycliek ten schande gemaakt had — van dat oogenblik af rees de vraag: Wie heeft gelijk, de *Encycliek* van Leo, of de *Curaç. Courant?* Dat was het punt in quæstie! Wij traden in het strijdperk; wij betoogden dat de *C. C.* ten onrechte een beroep gedaan had op die twee doorluchtige Vorstentelgen; dat hunne woorden, en hunne geschiedenis als Grootmeester-Nationaal noch de smet afwisschen, noch den brand blusschen kunnen van het schandmerk door de Encycliek op de Orde geworpen en voor altijd ingedrukt. Hierop echter zweeg de *C. C.*, maar sprak alleen over ondergeschikte- en nevenzaken: dat zij niet aan den leiband van den *Amigoe* loopen wilde; dat onze bewijsvoering aan het *Dompertje van den Ouden Valentijn* ontleend was: dat de *C. C.* van den dag harer geboorte „(1812) tot heden niemand anders tot redacteurs heeft gehad dan hare uitgevers;" enz.. — Op die zijwegen volgden wij haar bereidwillig, maar brachten haar ook weder terug naar „den kamp"! Nogmaals wezen wij onze tegenpartij op „het punt in quæstie"; en, daar wij onze bewijzen niet gaarne zagen begraven worden onder een menigte *bijzaken*, noch daaraan afbreuk wilden laten doen door nietswaardige opmerkingen — zoo verdedigden wij de *hoofdzaak* nog eens kort en klaar met dezelfde bewijsvoering, en riepen alzoo de *C. C.* tot de orde.

En ja, ten tweeden male (op 8 Augustus j. l.) treedt de *C. C.* in het krijt! Zal zij nu eindelijk de Vrijmetselarij, alsmede Prins Frederik en Prins Alexander komen wreken op de „Encycliek" en op den „Amigoe di Curaçao."

Nieuwe teleurstelling voor ons en voor allen, die meer van de behandeling der „zaak in quæstie" dan van beuzelarijen en twisten over nevenzaken houden! Nogmaals gaan wij de *C. C.* op hare zijwegen volgen, en verzoeken daarom onze geachte lezers, een weinig geduld te oefenen, en voor ons hunne toestemming, om, vóór dat wij op de Hoofdzaak neêrkomen, in de eerste § van ons artikel te mogen spreken over

I. NEVENZAKEN.

a. DE UITLICHTINGS-QUÆSTIE.

„Het Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage" had, om de strekking van 's Pausen Encycliek aan zijne lezers bekend te maken, er de volgende woorden uitgelicht:

Thans hebben wij besloten, naar het voorbeeld van Onze voorgangers, de vrijmetselarij zelve, hare gansche leer, hare aanslagen en haar wijze van denken en handelen rechtstreeks in het oog te vatten, opdat haar heillooze invloed meer en meer aan het licht trede, en daardoor de verdere verbreiding dezer rampzalige sekte, in zooverre dit mogelijk is, verhinderd worde.

De *Curaçaosche Courant* oordeelde het voor hare lezers NUTTIG, die „uitgelichte" zinsnede over te nemen; — de „Amigoe di Curaçao", die èn om de groote uitgebreidheid van de Encycliek èn wegens zekere Curaçaosche toestanden niet had kunnen besluiten, 's Pausen Encycliek noch in haar geheel noch door uitlichtingen ter kennis te brengen van de Curaçaonaars, oordeelde het, na het verschijnen van die „uitlichting", NOODZAKELIJK, de geheele Encycliek in hare kolommen op te nemen. — *Om verkeerde beoordeelingen door de zoogenaamd gelichte zinsnede te voorkomen*, handelden wij aldus, zegt in haar artikel van 8 Aug. de *C. C.*, en terecht: maar dat was alleen *tact*, laat zij er onmiddelijk als beschuldiging op volgen. Want de „Amigoe" *brandende van verlangen om 's Pausen Encycliek tegen de Vrijmetselaren op te nemen en begrijpende* DAT ZIJ AAN EEN GROOT GEDEELTE DER BEVOLKING AANSTOOT MOET GEVEN, *had een voorwendsel noodig om zijne begeerte te bevredigen.*

De ongegronde, onbewijsbare en onware bewering dat wij gelegenheid en aanleiding *gezocht* hebben, laten wij geheel voor rekening van de *C. C.* en van hare eerlijkheid en ridderlijkheid. Maar zeer onvoorzichtig was de handelwijze van de *C. C.* en zeer ver was *hare* tact te zoeken, toen zij in een kort begrip al die *aanstootgevende* hoofdpunten van de Encycliek samenvatte, en haren lezers — Vrijmetselaars of niet-Vrijmetselaars — de „hinderlijke" en „kwetsende" STREKKING mededeelde van dat pauselijk stuk, waarin de *leer*, de *aanslagen*, de *wijze van denken en handelen* dier *rampzalige sekte* en hare *heillooze invloed* aan het licht treden. Zulk eene „uitlichting van het Dagblad", overgenomen door de *Curaçaosche Courant*, eischte volgens onze meening de helderste toelichting, en daartoe was op de eerste plaats de publiceering van de *geheele* Encycliek onontbeerlijk. LEEST EN OORDEELT, zoo riepen wij door het opnemen van de Encycliek in den „Amigoe" allen Curaçaonaars toe, *leest, en oordeelt* dan, of die beschuldiging van *heilloozen invloed, rampzalige sekte*, van *aanslagen* der Vrijmetselarij gegrond is; oordeelt zelf, of uwe verwondering of verontwaardiging, opgewekt door het aangeven van de *strekking* alléén reeds, reden van bestaan heeft, of niet! — Was deze beweegreden, om Leo's Encycliek in haar geheel op te nemen, een *voorwendsel*, gelijk de *C. C.* zegt, *op eene onwaarheid gebouwd?* Onzen lezers zij de uitspraak daaromtrent overgelaten. Wij voor ons beschouwden het als *noodzakelijk*, ten einde verkeerde gevolgtrekkingen te voorkomen, en noch den Paus noch zijne Encycliek aan lichtvaardige veroordeeling bloot te stellen. — Wat nu het gevoelen is der Curaçaonaars over den inhoud van de Encycliek? Wij zullen er straks het een en ander, ter loops, over vernemen.

---

b. DE REDACTEURS-QUÆSTIE.

Iedereen op Curaçao kent die *redacteurs-quæstie*. Wij schreven in ons antwoord aan de *C. C.*, toen zij aan het sterfbed en bij het graf van den geliefden Prins van Oranje, na oproeping van de edele schim van Prins Frederik der Nederlanden, de Vrijmetselaars-Orde had willen wreken èn op den Paus en op diens Encycliek, èn op den *Amigoe di Curaçao:*

Na eenmaal het woord van Paus Leo toegang had verkregen in deze Kolonie, waar de Orde der Vrijmetselaren meer dan éene Loge telt en met woord en geschrift gelegenheid te over heeft om hare zaak te bepleiten en te verdedigen, twijfelden we geenszins of die verdediging zou niet op zich laten wachten.......................................

....

Nog van een andere zijde verwachtten wij geen stilzwijgen. Meester in de Rechten zoowel als in de Vrijmetselaars-Orde, zou de Redacteur der Curaçaosche Courant het niet er bij laten, dat zijne Orde door eene Encycliek van den Paus voor geheel de wereld gebrand- en geschandmerkt wierd.

In haar antwoord van 25 Juli gaf de *C. C.* ons de volgende terechtwijzing:

Den *Amigoe di Curaçao* en wien het verder onbekend moge zijn, deelen wij mede, dat de *Curaçaosche Courant* sedert haar ontstaan (1812) tot heden niemand anders tot redacteurs heeft gehad dan hare uitgevers.

Quod scripsi, scripsi, zeide Pilatus, en de „Amigoe" insgelijks: wat hij geschreven had, bleef hij schrijven. Hij beriep zich op een publiek geheim, dat voor hem zoo ongeveer hetzelfde is als eene *publieke waarheid*; op eene VERTROUWBARE verklaring hem in Januari dezes jaars gedaan „wie zich zoowat wel met de redactie van de *C. C.* heeft willen belasten": eindelijk nog ten overvloede op de eigenaardigheden van schrijftrant, die *den* Meester waardig zouden zijn.

Ziedaar de redacteurs-quæstie in haar begin en in hare eerste oplossing: want de *Curaçaosche Courant* is het *nog* niet eens geworden met den „Amigoe" al heeft deze de eer van zijne *Oudste Zuster* in de Curaçaosche pers voor het publiek nog willen hoog houden. (*)

(*) Heeft dan, zoo vragen wij (en ons antwoord zal ontkennend wezen — haasten wij ons er bij te voegen) heeft dan de redacteur van bovengenoemde historische „mededeeling" aan de publieke en niet-publieke waarheid een slag in het aangezicht, en aan den *Amigoe di Curaçao* knollen in plaats van citroenen willen geven? Volstrekt niet! enz., enz.

Opmerkelijk is de wartaal, waarmeê bovenstaande beleefde, ofschoon wel wat hopelooze verdediging, die wij nog voor onze tegenpartij zelve overhadden, door de *C. C.* beloond werd:

Wij verkoopen den „Amigoe" geen *citroenen* voor *knollen*! dit is toch de bedoeling van zijne hatelijke insinuatie — en ware het waar, hij had zich niet te beklagen, — en aan niemand knollen voor citroenen.

Zij antwoordde:

Hij, die in de maand Januari in vertrouwelijk gesprek of correspondentie met den *Amigoe* geweest is, kon alleen in vertrouwen, het middel veelal om onwaarheden te verspreiden, hebben medegedeeld. Dat een of ander persoon door ons ooit met de redactie van ons blad belast is geworden.

Welnu, de *Curaçaosche Courant* verzoeken wij, om niet langer een *woorden*spel met de publieke opinie of met den „Amigoe" te spelen.

Wij spraken van een *zeer* VERTROUWBARE *verklaring;* de *C. C.* verstaat het verschil niet, of wil het niet verstaan, dat er gelegen is tusschen een *vertrouwbare* en een *vertrouwelijke* mededeeling en verklaring.

En dat wij terecht die verklaring konden *vertrouwen*, en zij geen middel kon wezen om onwaarheid te verspreiden blijkt hieruit:

In Januari dj. verklaarde één der Heeren Uitgevers van de *Curaçaosche Courant* persoonlijk aan den Redacteur van den „Amigoe di Curaçao", *en wel bij eene officieele gelegenheid, dus niet in vertrouwen*, „wie zich zoowat wel met de Redactie van de *C. C.* heeft willen belasten."

Die verklaring werd ook op zulk eenen „van zelf sprekenden" toon gegeven, en evenzoo aangehoord, dat er de *formeele ontkenning* door de *C. C.* op heeft moeten volgen, om ons haar weder te helpen herinneren. Dit was dan ook de reden, dat wij argeloos aan *den* Meester in de Rechten en in de Vrijmetselarij dachten, toen wij bij ons zelven nagingen, wie hier op Curaçao wel tegen de Encycliek zou kunnen, willen of *moeten* schrijven.

In hoeverre de *C. C.*, na bovengenoemde en vroegere beweringen, nog met beide hare voeten op het gebied der waarheid staat, als zij ons terecht wijst omdat we den schrijver van hare hoofd—of redactie-artikelen den naam van REDACTEUR geven, en dien tegenwoordigen Redacteur *Meester in de Rechten en in de Vrijmetselarij* blijven noemen—wij wagen het niet meer, er eene oplossing van te geven.

II. HOOFDZAKEN.

a. DE STRIJD AANGEKONDIGD.

Wat de redacteurs-quæstie en uitlichtings-quæstie betreft, hebben we genoegzaam met de *C. C.* afgerekend. Thans volgen wij haar gaarne in den strijd, dien zij........ aan gaat kondigen.

Vreemd en onverklaarbaar! Begrijpt dan de *Curaçaosche Courant* niet, dat zij zich reeds midden in den strijd bevindt?

Heeft zij niet reeds op onedele wijze de Encycliek aangevallen; moesten Prins Alexander en Prins Frederik niet „voor hare minder ontwikkelde lezers" den glans en luister aan de Vrijmetselarij teruggeven, dien Paus Leo gedood en ten schande gemaakt had; heeft de „Amigoe" die bewijzen van de *C. C.* niet reeds getoetst aan het gezond verstand, aan de historie, aan de woorden en daden van beide doorluchtige Prinsen? Wij hebben de *C. C.* aangeraden, om hare verdediging van de Vrijmetselarij met *zulke* argumenten te staken; ja, wij hebben aangetoond, dat zij aan de nagedachtenis dier Vorstentelgen en ook aan hare Orde zelve een kwaden dienst bewezen heeft met *zulk* eene verdediging: en nu komt zij, die met vleermuisvlerken op de vlucht ging, en in het duister verscholen, niet voor het licht onzer bewijsvoering durfde verschijnen, nu treedt zij aan een andere zijde wederom „het kamp" binnen, en steekt dreigend een ander, een nieuw soort van wapen in de lucht: heeft vroeger de stem van Prins Alexander noch de stem van Prins Frederik het kunnen winnen van de stem des Herders, des Vaders, des Konings, des Pausen Leo XIII, welaan dan, de *vox populi*, de stem des volks, zal dan uitspraak gaan doen!

Wij kunnen, zegt de *C. C.* niet met onverschilligheid aanzien en gedoogen, dat de Vrijmetselarij waartoe wij behooren, bij de goede gemeente worde afgeschilderd als bestaande uit menschen: *die zich tot een misdadigen bond hebben vereenigd en elkander aanwakkeren tot stoutmoedigheid in hun booze aanslagen.*

De verdenking door den „Amigoe", door het publiceeren van de Encycliek, tegen eerzame burgers teweeggebracht, moet worden weggenomen, vooral bij minder ontwikkelden.

De „Amigoe" heeft ons uitgenoodigd om aan te toonen dat de Paus gedwaald heeft. Als nu de algemeene indruk ongunstig is voor de Encycliek, dan zal men tot het besluit moeten geraken dat de Paus inderdaad gedwaald heeft, want: *Vox populi vox dei.*

Zoo zullen wij in ons volgend nummer uittreksels geven uit een voor ons blad te uitvoerig artikel, voorkomende in *l'Italia all' Estero* van Genua, dd. 26 April dj.

Men hoort het, de strijd zal hervat worden; zelfs de wapenen en het arsenaal dier wapenen (te Genua) worden aangewezen. Wij onthouden ons dan ook van opmerkingen over eenige uitdrukkingen, die in bovengenoemde oorlogsverklaring voorkomen; den toegeworpen handschoen nemen wij op, want ook wij gelooven in de leuze: *Vox populi vox Dei.* Alleen verzoeken wij de *C. C.*—die ons naar de Onderwereld schijnt gezonden te hebben, om daarginds in het rijk der schimmen bij Prins Alexander en Prins Frederik oplossing en antwoord te gaan vragen, toen wij haar wederlegd hadden— dat zij later zelf heure „aanhalingen" of aangehaalde „uitlichtingen" verdedige en rechtvaardige, en ons maar niet, onnoozel weg, heenzende naar *Genua.*

b. EEN TELEGRAM, EEN TELEGRAM!!

De redacteur van de *C. C.* had zijn laatste woord reeds tot den *Amigoe* gesproken: zijn artikel was pers-klaar, en met voldoening zet hij zich nu aan den arbeid, om voor zijne lezers de jongste nieuwsberichten samen te zoeken. Daar valt zijn aandacht op een *telegram* dd. 16 Juli uit Rome, voorkomende in LA OPINION NACIONAL van Caracas. Hij leest, en herleest; maar kan zijn oogen niet gelooven. Toch staat het er gedrukt: *Z. H. de Paus heeft een apendix tot de Encycliek, betreffende de Vrijmetselarij, uitgevaardigd, waarbij de geestelijken voor den tijd van een jaar ontheven worden van de verplichting om de geheime genootschappen aan te klagen.*

Triomf, Triomf! Verslagen is de "Amigoe"; verscheurd en vernietigd de Encycliek! verscheurd door de hand van Paus Leo zelf!! Verwonnen heeft dan eindelijk de hemelreine waarheid op de afzichtelijke, brutale logen! Want, o Geliefde en Ontwikkelde, maar vooral Gij, Onontwikkelde Lezers van de *Curaçaosche Courant*! hoort hier *een erkentenis van een begane dwaling*, eene erkentenis door den Onfeilbaren Leo zelven uitgesproken! „Immers hij die erkent, ontijdig gehandeld te hebben, moet geoordeeld worden te erkennen te hebben gedwaald." Dit spreekt als een boek: gèen sophisme vermag iets tegen deze redeneering en hare onmiskenbare logica.— Arme Paus Leo XIII! Uwe "retraite is......" Maar laten we hoog ernstig blijven bij eene handeling van de *C. C.* voor welke de critiek alleen spot en verachting moest overhebben, ware het der *C. C.* niet gelukt, met den text en uitleg van dat telegram veel sensatie in onze kleine gemeente te verwekken.

Dat de *Curaçaosche Courant* van dat telegram geen woord begrepen heeft, is haar juist niet kwalijk te nemen; niet alleen omdat wij moeten veronderstellen dat zij het geheele document, waaruit die weinige regels gelicht zijn; niet heeft gelezen, maar ook omdat wij van een Nederlandsch rechtsgeleerde niet kunnen eischen, dat hij ook volkomen bekend zij met het kanonieke recht. Evenmin kunnen wij het de *C. C.* kwalijk nemen, dat zij dat telegram, ofschoon door haar niet begrepen, eenvoudig naschreef. Hoevele couranten toch publiceeren vaak niet telegrammen, die zij niet begrijpen. Maar dat de *C. C.* uit dat niet begrepen telegram een argument wil smeden, ten bewijze dat de Paus, in zijne Encycliek tegen de Vrijmetselarij, GEDWAALD HEEFT, dit moeten wij den bekenden of onbekenden Redacteur van de *C. C.* in het goed begrepen belang van zijn courant, wèl kwalijk nemen. Immers, hier wordt de *C. C.* niet alleen naief, iets dat wij dikwerf in haar konden bewonderen, maar zij gaat door het naieve heen, en wordt dus vlakweg bespottelijk. Laat ons eens zien, hoe zij daartoe gekomen is.

Na het telegram letterlijk vertaald te hebben, voegt zij daar de volgende opmerking aan toe:

EEN IEDER ZAL VOORZEKER MET ONS IN DEZE HANDELING, DE ERKENTENIS ZIEN VAN EENE BEGANE DWALING: IMMERS HIJ, DIE ERKENT ONTIJDIG TE HEBBEN GEHANDELD, MOET GEOORDEELD WORDEN TE HEBBEN GEDWAALD.

Men verbeelde zich welk een glans van tevredenheid den Redacteur van *C. C.* over het gelaat kwam, op het oogenblik toen hij die woorden terneêrschreef. Nu toch was hij tot de ervaring gekomen dat de Paus, de onfeilbare Paus, gedwaald had. De overwinning dus was aan de zijde van genen en niet van dezen. En de volkomen zekerheid hiervan maakt hem zelfs goedertieren en edelmoedig jegens den overwonnene, zooals dit aan rechtgeaarde overwinnaars eigen is: men denke slechts aan Cyrus, Alexander, Cæsar, etc. Daarom vervolgt de Redacteur op indulgeerenden toon: KUNNEN WIJ MOEIELIJK VAN ZIJNE HEILIGHEID EENE RUITERLIJKE INTREKKING VAN DE ENCYCLIEK VERWACHTEN, WIJ WILLEN DAAROM IN DEN GENOMEN STAP EEN FATSOENLIJK RETRAITE ZIEN.

Maar goede, oude *Curaçaosche Courant!* wat hebt gij U wegens uwe ontwetendheid, hoe verschoonbaar anders ook, en door uwen onbezonnen ijver bij den neus laten nemen, zoo zelfs, dat gij den Paus iets laat zeggen en doen, dat juist het tegenovergestelde is van hetgeen hij wezenlijk gezegd en gedaan heeft: gelijk ieder dit in het authentieke document, straks bedoeld en dat voor elk toegankelijk is, lezen kan. Neen, kwaad worden kunnen wij op U niet; want diepgevoeld medelijden is het eenige, dat bij ons kan opkomen, wanneer wij zien dat iemand die zóó oud geworden is als de *C. C.* en daarbij zooveel ervaring heeft opgedaan, en dit zelf zoo goed weet, zich op zulk een droevige wijze voor het publiek gaat compromitteeren. Want, waarde lezers, wel verre dat Paus Leo XIII zou erkend hebben ontijdig te hebben gehandeld, of ook maar een fatsoenlijke retraite zou hebben gedaan, heeft hij integendeel Zijne Encycliek op nieuw bevestigd, en op nieuw aangedrongen, dat zij *overal*, dus niet alleen op publieke plaatsen, zooals kerken en andere, maar tot zelfs in de huisgezinnen zou worden openbaar gemaakt, gelijk blijken kan door het authentieke document waaruit het straks bedoelde telegram, door de *C. C.* overgenomen en zoo onwetend geinterpreteerd, een paar regels gelicht heeft.

Wij gaan nu den inhoud van dit authentiek stuk meêdeelen; vooraf echter een woord van verklaring.

Iedereen die maar eenigszins met Encyclieken en het kanonieke recht bekend is, weet, wanneer de Paus als Opperpriester een rondgaanden brief richt aan al de Christelijke kerken, verspreid over de geheele aarde, en daarin eene dwaalleer als gevaarlijk voor de Christenvolken veroordeelt, dat daaruit aanstonds volgt:

1° Dat al degenen, die de veroordeelde dwaling hardnekkig blijven aankleven, de kerkelijke censuren inloopen, waarvan zij volgens den gewonen regel alleen door den Paus zelven kunnen ontslagen worden: ingevolge de macht door Christus aan den eersten Paus d. i. den H. Petrus gegeven, tot wien Hij niet alleen gezegd heeft, *al wat gij op aarde zult gebonden hebben, zal ook gebonden zijn in den hemel*, maar ook, *wat gij op aarde zult ontbonden hebben, zal ook ontbonden zijn in den hemel.*

2° Volgt daaruit, dat in alle diocesen, die volkomen kanoniek opgericht zijn en bestuurd worden (hetgeen in verscheidene landen om plaatselijke omstandigheden niet geschiedt) en dus eene Curia Episcopalis bezitten, de Pastoor dier diocesen de namen der corypheeën d. i. hoofden en verspreiders der in de Encycliek veroordeelde dwaalleer, bij gemelde Curia moeten aangeven.

Deze twee gevolgen spruiten voort alleen uit het feit zelf der afkondiging eener Encycliek.

Evenwel, de Opperpriesters der Kerk—wien het eigen is *het geknakte riet niet verder te willen breken, noch het smeulende vuur te willen uitdooven*, weten, dat gemeenlijk velen een dwaalleer omhelzen met halve of heele goede trouw (dit blijkt ook weêr uit de jongste Encycliek, waarin wel de Vrijmetselarij veroordeeld, maar tevens de mogelijkheid aangenomen wordt, dat sommigen zonder veel nadenken er lid van geworden zijn) en tevens bekend met de zwakheid des menschen, die het vaak moeielijk van zich kan verkrijgen het eenmaal gegeven woord terug te roepen, hoe onbezonnen, en zondig dat woord ook moge gegeven zijn,— zijn gewoon, wanneer de omstandigheden dit toelaten, de uitgestrektheid van de straks besproken gevolgen eenigszins te beperken.

Daarom heeft Paus Leo XIII in navolging van zijn roemrijken voorganger Leo XII, die ook een Encycliek tegen de Vrijmetselarij heeft uitgevaardigd, bepaald, dat de Pastoors der verschillende diocesen twaalf maanden tijds zouden hebben, te rekenen van den dag waarop *Zijne* Encycliek is verschenen, om de namen der Corypheeën van de Vrijmetselarij bij de *Curia Episcopalis* waarover boven gehandeld is, op te geven; terwijl dan die Pastoors middelerwijl alle middelen die de Christelijke liefde hun ingeven zoude, moeten aanwenden om hen, die ter kwader ure zich hebben laten overhalen vrijmetselaar te worden, van dien onberaden en ongelukkigen stap terug te brengen: indachtig het ernstig woord van den Zaligmaker, dat hij die naar de Kerk niet luistert, beschouwd moet worden als een heiden en een tollenaar (Matth. XVIII,17.)

Gedurende dienzelfden tijd van 12 maanden hebben ook diezelfde Pastoors door eene bijzondere concessie van den Heiligen Stoel de macht, om den berouwhebbenden en terugkeerenden Vrijmetselaar te absolveeren van kerkelijke censuren, die hij ingeloopen heeft. Dit alles kan een ieder lezen in de *Instructie* door den H. Stoel gegeven aan al de Bisschoppen der geheele wereld door de Congregatie, welke belast is met het Onderzoek der geloofszaken. Van deze *Instructie*, geschreven in 't latijn, is bereids eene vertaling verschenen in de Engelsche, Fransche, en andere Katholieke bladen; en uit de eerste paragraaf van die Instructie heeft het *Telegram* van *La Opinion Nacional* eenige regels gelicht, die de C. C. zoo bijster slecht begrepen heeft.

Men moet bekennen dat deze geheele paragraaf (het geheele stuk telt er *elf*) al bitter weinig gelijkt op een retraite!

— Ofwel het meest de tweede paragraaf van die *Instructie* wezen, waarvan de eerste regels luiden:

2° HET IS DE WENSCH VAN ZIJNE HEILIGHEID, DAT DE ENCYCLIEK MET DEN MEESTEN IJVER WORDE VERSPREID, *opdat alle christenen mogen begrijpen, welk vreeselijk vergif onder hen wordt rondgestrooid en welk gevaar hen en hunne kinderen bedreigt, indien zij.........* Maar genoeg voor onze lezers, om dien zoogenaamden *apendix* en den uitleg met gevolgtrekking daarbij, te kunnen begrijpen!

Hoe onberaden heeft daarom dan ook de *C. C.* gehandeld, toen zij het *telegram* van de *Opinion Nacional*, waarvan zij geen woord begreep, uitlegde als eene schorsing der Encycliek, en, wat nog erger is, als een *fatsoenlijk retraite* van Leo XIII. Wij hebben dus niets meer tedoen, dan de *C. C.* een welgemeenden raad

te geven, n. l., om toch voortaan voor het publiek geen gevolgtrekkingen te maken uit telegrammen die zij niet begrepen heeft, anders toch maakt zij voor datzelfde publiek, om eens een familiar woord te gebruiken — zooals dit tusschen broeder en zuster wel mag, al is dit in 't publiek — EEN MAL FIGUUR.

NIEUWSBERICHTEN.

CURAÇAO.

De stoombooten van de Red „D" lijn zullen van Curaçao naar New-York vertrekken: 26 Augustus—zij worden uit New-York hier verwacht: 24 Augustus.

— Op 1 Augustus jl. hebben de Staten-Generaal in vereenigde zitting, met 97 tegen 3 stemmen, eene wet aangenomen, waarbij H. M. Koningin *Emma* tot Regentes wordt benoemd gedurende de minderjarigheid van H. K. H. Prinses *Wilhelmina*.

— De uitslag van de vergadering op Woensdag ll. tot oprichting van een brandweer alhier, was deze, dat de Heeren *Jesurun Penso, Rafael Bethencourt* en *J. M. Monsanto*, aan het getal der Heeren Ontwerpers zijn toegevoegd, en men thans tot het nemen van voorbereidende maatregelen zal overgaan.

— *De Curaçaosche Commissie van de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Amsterdam* maakt in eene advertentie, die heden in ons blad, wegens plaatsgebrek, niet kan verschijnen, aan de belanghebbenden bekend, dat Zaterdag, 30 Augustus e. k., in het lokaal der *Buiten-Societeit* de diplomas en medailles door den H. E. G. Heer Gouverneur dezer Kolonie, Eere-voorzitter der Commissie, aan de bekroonden zullen worden uitgereikt.

Die plechtigheid zal door de muziekuitvoering van de *Harmonie* worden opgeluisterd.

De Stoomboot Amsterdam.

Op hare reis van Amsterdam naar *New-York* is bovengenoemde stoomboot Woensdag, 30 Juli 's avonds kwart voor tien uren, wegens zware mist op een zandbank geloopen, die zich ongeveer 15 mijlen ver van het *Zand Eiland* bevinden moet. Tot 's middags van den volgenden dag beproefde men het schip vlot te krijgen, maar 's avonds ten 6 ure besloot Kapitein *Lucas* de opvarenden in zijne 6 reddingsbooten neer te laten, en naar land op te werken. De eerste boot bereikte 's morgens om 3 uren land; de tweede sloeg bij de landing om, bij welke ramp 2 tusschendekspassagiers alsmede een stoker hun dood in de golven vonden. De gouvernements-stoomboot *Newfield* bracht den 6 Aug. 230 personen van de manschap en passagiers naar *Halifax* over.—Onder de Kajuit-passagiers wordt genoemd: *Herr Uhlers*.

DE CHOLERA.

Dr. Richard woonde in de helft der vorige maand te Parijs de vergadering bij van het hygienisch departement. Hij verklaarde, dat de Epidemie te *Toulon*, wat de vloot betrof, in intensiteit afnam. De mariniers zijn overal heen, op eenigen afstand van de stad, geplaats geworden, en daar aldus versche lucht wordt verkregen, hebben slechts 25 gevallen van de 135 een doodelijken afloop gehad. De Cholera, ofschoon aziatisch, is van goedaardigen (!) vorm, zoodat zij zelfs, als zij zich verspreid, geen buitengewone vrees behoeft in te boezemen. De jongste vermeerdering van sterfgevallen schreef hij toe aan den terugkeer van vele vluchtelingen van het platteland, na een ongezond logies en diëet van circa 14 dagen.

MARSEILLE — [met 28 Choleradooden op 4 *Aug;* den volgenden dag telde men er 10, en op 6 *Aug.* nog minder] krijgt weder meer leven en vertier.

— De volgende Italiaansche steden zijn door de Cholera bezocht: *Pancaliere* (opnieuw) *Ossasio, Villafranca, Cairo, Genua, Turyn, Montenotte, Seborgo, Seseno, Campagnino.*

Bekeeringen tot de Katholieke Kerk.

Dezer dagen is er in Engeland een nieuwe naamlijst uitgekomen van bekeerlingen tot het Katholicisme. Daaruit blijkt dat de meeste bekeerlingen gevonden worden onder den hoogeren en lageren adel, in het leger, op de universiteiten, de colleges etc. Gedurende deze eeuw zijn 150 personen van het leger te land tot het Katholicisme overgegaan en 29 van de Marine. De universiteit van Cambridge leverde 148 bekeerlingen en die van Oxford bijna het dubbele van dat aantal. De 5 colleges, die de meeste bekeerlingen telden, zijn: Christ Church met 39, Exeter met 30, Oriël met 25 en Brasenose men 20.—Pater Parkinson, thans pastoor te Oxford, heeft gestudeerd aan de universiteit van Cambridge, was vroeger Protestansch dominé en ten tijde zijner bekeering diensdoend geestelijke te Wakefield, waar hij het bekende boekje de *Vicar of Wakefield* schreef.

Meer dan ZEVEN HONDERD personen derhalve van de hoogste klassen der Engelsche Maatschappij!

— Een van de drie bekeerlingen, door Mgr. Capel verleden maand in de Katholieke Kerk opgenomen, is een te New-York algemeen bekend persoon, een Staatsdienaar van den eersten rang, de heer *George Bliss*. Als rechter hoog geacht, werd hij in 1859 privé secretaris van den gouverneur Morgan. In 1862 werd hij algemeen betaalmeester van den Staat New-York; tien jaar later was hij district-Attorney der Vereenigde Staten. Hij is een boezemvriend van president Arthur.

CAPITEL VI.

Hâvre—Paris.

(Sigimentoe.)

Tabata 11 ora. Nos a probecha di es diez minuut pa toema cualkier cos den zaal di warda. Toer pasagero, ó pa papia manera Francés sa papia, toer biagero *voyageurs* tabata toema nan frescoe masjar purar. Cada momentoe nan tabata camna mira, si no tabata ora ainda pa bai. Net nos a caba di come un pida pam coe keesji holandes, ó porta di zaal ta habri i un empleado di ferrocarril tabata grita: *Messieurs: pour Paris en voitures.... en voitures.* Si nan lo a grita: Kimamentoe.... kimamentoe.... nan no por a bai mas liger foi zaal koe awor, koe nan mester a drenta trobé den wagen. Fortuna koe nos a haja nos mees lugar trobé banda di bentana, koe semper ta un poco mas frescoe, i koe ta haci bo mira ainda algun cos, mas koe ta masjar poco.

Mantes, Cobi, ta un stad masjar chikitoe, manera mi a tendé i no tien mas koe 6000 hende. Mi ta kere, koe ningun biagero nobo a bini den ferrocarril, pa haci biaga na Paris. Alomenos den nos wagen, mi a contra mees cara koe a sali coe nos foi Hâvre.

Distanci di Mantes no ta tantoe grandi. Menos koe den dos ora di tempoe, nos a hâci es camina. Juist 12½ ferrocarril tabata para; toer porta ta habri bao di un gritoe sin stop. *Messieurs Paris.... Paris....* Den 6 ora i mei nos a haci anto un distanci di 390 mijl.

Ata, Ipi na Paris. Si mí tabata mitar loco, ora mi a boeta pia na tera di New-York di toer boroto koe mi tabata tendeaí, akí no menos; apesar koe mi a coestuma mi caba, koe toer diferente sorto di sintimentoe.

Mi mama, Cobi! ki bista e stacion di ferrocarril jama *Station d'Ouest.* Mira e stacion ta promer cos, koe mi a mira na Paris, ma ta awor caba, koe mi ta comprende palabra di Maike na America, di no scirbi bo toer cos di New-York, pasobra despues lo mi haja otro cos di scirbi. Berde, mi amigoe tabatien razon, pasobra awor si, mi tien masjar cos di scirbi. Esai lo mi haci un otro dia, pasobra pa awor mi no tien muchoe tempoe mas. Té despues anto.

Net, Cobi, mi a caba di scirbi bo ultimo palabra, pa sera mi carta, coe mi firma, koe un bez porta di kamer ta habri, i koe Maike ta drenta coe un di su conocir: *Monsieur Pierre Montague.* Nan tabatien algun courant den nan man, i hariendo nan tabata stroba mi, pa caba es carta aki.

"O Maike", mi dici "ki nobo, ki nobo, "ki tal di Colera?" "O ningun ainda, "ma nos tien un noticia di Hoelanda koe "ta bon pa hari," asina Maike tabata respondé mi. "Un cos pa hari," mi dici, "awor koe "henter nos patria ta jora mortoe di Prins, "koe por bira un cos fatal pa Hoelanda." "O no papia pa awor cuenta di mortoe di "Prins Alexander," asina Pierri tabata bisa, "nos toer ta sinti, koe esai meste ta "un cos tristoe pa Hoelanda, koe awor "bien liger lo bira "Frances." "Frances," mi dici. "Frances! nos, koe a "bringa tantoe anja pa haja nos libertad, "i koe awor ta celebra fiesta di nos Ta"ta, koe a bringa, koe a doena sa sanger pa doena nos e libertad es ta: Nos "Tata *Willem de Zwijger*."

"Ha! ha! ha!" asina Maike tabata interrampi mi, "ta net riba esai koe nos "ta hari. Si, nan a celebra un fiesta na "Hoelanda pa doena honor na Willem de "Zwijger. Un fiesta koe ta haci nos hari, "si ta berde, es koe nos ta leza den "Journal des Débats i den Figaro." Papiando asina, Maike a toema un stoel, i a coeminza papia tantoe, koe ta dificil pa mi, pa doená bo toer su palabra. Promer el a comienci mi, como mas parti di Hoelanda tien un idea masjar robes riba bida di Willem de Zwijger. "Bo ta jamé" asina el dici. "Tata di Patria, ma a mi ta "jamé, un renegado, un kibrador di hura"mentoe, koe el a doena na su legitimo "rey. El a kibra su palabra, su hura"mentoe pa bringa contra su rey; prés mi "ta jamé un revolutionario." Na es momentoe mi tabata un poco rabia, pasobra pa papia berde, foi principio, mi tabatien muchoe afeccion pa nos Willem, i rabiando mi dici. "Amigoe Maike, dispensa "mi, awor bo ta defendé sanger di span"jool, koe ta drama den bo bena. Bisa "mi: ¿Rey Philip no tabata trata Willem, "asina koe el tabatien drechoe pa lamanta?" "Ki drechi el por tini, asina Mai"ke tabata papia? Larga koe Rey Phi"lip tabata streng, koe el no tabata tra"ta su puebel segun toer su priviliegio, nan "a honra fieldad né, i es huramentoe nan "a kibra mas koe diez anja, promer koe "nan a ninga publicamente obediencia na "nos rey *legitimo*. *Na nomber di Rey* Wil"lem de Zwijger, Stadhouder di Rey, ta"bata bringa contra Rey; *na nomber di* "*Rey* el tabata lamanta puebel contra Rey; "*na nomber di Rey* el tabata haur soldaat"nan stranjero pa bringa contra egercito "di Rey; *na nomber di Rey* el tabata hon"ra prinsnan stranjero den Hoelanda mees, "¿Ai Ipi, bisá mi un hende asina bo no "ta jamé un revolutionario?" "Ipi" asina "es Frances tabata bisa, "Ipi, si bo kier "conoce bo Tata un poco mas, anto leza "noema: *Histoire des Pays-Bas sous Phil*"*lip II, par Theod. Juste.*"

Cobi, ta promer bez den mi bida, koe mi a tende tal cos di Willem de Zwijger. Awor nunca mi a haci studia grandi di Historia di Hoelanda. Toer koe mi sà ta es, koe mi a tende na Curaçao. I pasobra semper nan tabata gaba Willem, mi a kerele dignoe di toer honor. Ma si ta berde, es koe Maike dici, anto ¿pakiko nan no a cohé i maté manera un revolutionario? Asina mi tabata papia coe Maike, koe tabata respondi mi:

"O Ipi, ta parce koe bo no sà nada di "historia di bo patria. Tende. Ora Rey "Philip a tende, toer kiko prins tabata "haci contra dié, el a manda jamé. Ma "Prins no kier a bini; pasobra el taba"tien muchoe miedoe, pa risca su curpa "na Spanja. Awor Rey tabata sentencié "como un revolutionario i tabata doena "poder, na toer hende di ta su burdugoe. "I premio tabata poné riba cabez di Wil"lem de Zwijger. Pa mi idea Rey taba"tien drechoe di haci cos asina. Pasobra "¿kende ta desaproba Imperador Ferdi"nand, koe el a larga mata Wallenstein? "I toch es mees Wallenstein a salba un "dia su trono, mientra Oranje no por "doena ningun prueba di su fieldad, koe "kibramentoe di su huramentoe."

"Awor ta tristoe di berde, koe el "mesté cai pa manoe di un asesino, "mas koe hustici di es tempoe no tabata "contra tal sentencia. Unicoe cos anto, "koe a falta na ejecucion di sentencia, koe "Philip a doena na Willem, ta, koe el "no a moeri arriba horca, pa manoe di "burdugoe!"

"Ma Maike, mi dici, ¿Kende ta doena "bo drechi di papia asina, a bo un Ve"nezolano. Es koe bo ta papia contra "Willem no ta meesco, koe bo "haci na Venezuela?" "Ipi" asina "dici. "Awor nos ta papia di Hoelan "si un dia nos ta combersa riba Ve"zuela, anto bo tien drechi di ataca "arriba es punta. Ma esai mi por bisa "caba, koe tien masjar diferencia de "Stadhouder Prins Willem su cuenta "cuenta di es koe nos venezolanonan ta jama "*Defensornan di Pàtria!*"

¿Kiko Cobi, lo mi respondé Maike, conoce mejor historia di Hoelanda koe Mi kier kibra anto es combersacion, i bata bisé: "¿Ma bisá mi, ki bo tini?"

"O ningun otro koe esaki: koe na 10 "Juli nan a celebra un fiesta pa memo"ria di mortoe di Willem de Zwijger. "Awor ta pareé, koe nan no por a "klaar di ki manera lo nan celebra "fiesta. Despues koe Willem a troca dos "bez su religion, segun sa *ambicion* di "na tabata mandé, nan por a keré moeri "religion, koe el a nace den dié, pri"palmente, pasobra na es ultimoe ora "ambicion tabata caba pé, i koe su "ste palabra tabata palabra di un p"mentoe na Dios pa pordoné. *Mon Dieu* "*aie pitié de mon âme* tabata toch "timoe palabra." Ma como na Delft, "no kier a decidi es cos, nan a "den Kerki di Protestant un *Misa di* "*quiem.*" "¿Maike ta berde," mi di "nan a canta un Misa de Requiem "kerki?" "Si Ipi, nan sin sacerdote, "lamente nan a canta, i cantando "pidi Dios pa sociegoe di su alma." "Ma protestantnan anto ta reza también "sociegoe di difuntoe?" mi dici—"Y "Ipi, ma na Delft, manera mi a ke"nan tabata na laria. Toch cos di "bonitoe ta sigi ainda. Tende, ora "cos a caba, nan a canta: *Te Deum lau*"*mus*: coe otro palabra: nan a doena "boz haltoe alabanza na Dios."

"¿I pakiko" mi dici, "nan tabata "un *Te Deum*, na *Miserere*, un *De pro*"*fundis* esai si, ma un Te Deum?" "Si, Ipi, ata net punta di nos harimen"toe. Nan ta canta un *Te Deum*, "nan ta gradici Dios, koe a libra "anja pasar Hoelanda di prins Willem "Nan ta moenstra nan contentoe, i "doena honor i alabanza na Dios, koe "300 anja pasar un matador a caba "bida di Willem. Ipi, ta cos koe Ca"licanan mees no a haci nunca. Catoli"canan, koe nan ta verwijt, di desapro"bida di Willem de Zwijger."

I nan a moenstra mi *Journal des Débats* i *Figaro*, koe tabata conta toer manera Maike a caba di bisa.

Mi tabata un poco verlegen, ora Maike tabata cohé mi asina. Toch el mes juda mi, pa mi no tica den es situacion "Awor, Ipi," el dici, "no keré, koe "ta respecta menos Hoelanda i e Kas "di Oranje, pasobra boso tien berdade "defensornan di Patria. Honra Mauris "jioe di Willem, koe a tené bandera "landes na honor, despues koe toer "cion tabata respecté como un bandera "legitimo i no manera un bandera di "*revolutionario*; i koe no a permiti "koe es bandera tabata nauchar ariba "barcoe di piratanan, manera Willem "haci: Honra, Frederik Hendrik, "jioe di Willem, koe berdaderamente "bata jama Prins di paz. Honra, Wil"lem III es goben zwak i enfermo, "dilanti porta di Amsterdam tabata "koe soldaatnan di Lodewijk XIV, "*leil: té akí i no mas acerca!* ma no "ra Willem de Zwijger!"

Asina tabata caba nos ultimoe combersacion, koe mi kier a scirbí bo pa bo tica den ignorancia tocanti un punta capital di historia di Hoelanda.

Awor Cobi, mi tien nada mas di koe di firma es carta. Coeminda toer hende segun coestumber. Awé anochi nos dicidi cuenta di nos biaga. Sigi ma di manda mi bo carta na Marseille. Mi tien mi manera di haja nan foe di

Adios.

Bo Amigoe,

IPI.

"Impr. de la Libreria" de A. Bethencourt ...